

Käyttösuunnitelma

Rovaniemen kaupunki

Talousarvio 2020

Kaupunginhallitus

Budjettirahoitteiset tehtävät

Käsittely:

22.06.2020

Kaupunginhallitus

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	1
1.1 Talousarvion käyttösunnitelman tarkoitus	1
1.2 Talousarvion käyttösunnitelman laatimisen velvoite.....	1
1.3 Talousarvion käyttösunnitelman sitovuus.....	1
1.4 Talousarvion käyttösunnitelman seurannan aikataulu	1
2. Toimielimen käyttösunnitelma.....	2
2.1 Toimielimen perustehtävät	2
2.2 Toimielimen määrärahat	2
3. Käyttötalouden määrärahat	3
3.1 Keskusvaalilautakunta	3
3.2 Toimielimet.....	3
3.3 Hallinto- ja tukipalvelut	3
3.4 Kaupunginhallituksen myynti- ja korvaustulot.....	5
3.6 Kaupunginhallitus yhteensä	5
4. Investoinnit.....	6
4.1 Maan hankinta- ja myynti.....	6
4.2 Osakkeet ja osuudet	6
4.3 Taidehankinnat	6
4.3 Kaupunginhallitus yhteensä	6
5. Taloutta ja toimintaa koskevat ohjeet ja säännöt.....	7
5.1 Lainsäädäntö, kansalliset suositukset ja periaatteet.....	7
5.1.1 Resurssien jako tehtäville ja hankkeille	7
5.1.2 Tasapainoperiaate	8
5.1.3 Brutto- ja nettoperiaate	8
5.1.4 Suorite- ja realisointiperiaate	8
5.1.5 Täydellisyysperiaate	8
5.1.6 Kehysbudjetointiperiaate	9
5.2 Kaupungin hallintosääntö.....	9

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Talousarvion ja käyttösunnitelman seurannan aikataulu.....	1
Taulukko 2: Toimielimen määrärahat	2
Taulukko 3: Keskusvaalilautakunta (sitovuustaso= toimintakate)	3
Taulukko 4: Toimielimet (sitovuustaso= toimintakate).....	3
Taulukko 5: Hallinto- ja tukipalvelut (sitovuustaso= toimintakate)	3
Taulukko 6: Myynti- ja korvaustulot (sitovuustaso= toimintakate)	5
Taulukko 7: Kaupunginhallituksen käyttötalous yhteensä.....	5
Taulukko 8: Maan hankinta ja myynti	6
Taulukko 9: Osakkeet ja osuudet	6
Taulukko 10: Taidehankinnat	6
Taulukko 11: Kaupunginhallituksen investoinnit yhteensä.....	6

1. Johdanto

1.1 Talousarvion käyttösunnitelman tarkoitus

Talousarvion käyttösunnitelmalla tarkoitetaan valtuuston hyväksymää toiminta- ja taloussuunnitelmaa yksityiskohtaisempaa toiminnallista ja taloudellista selvitystä tehtävistä ja määrärahoista. Käyttösunnitelmilla toimitukset jakavat määrärahat ja tuloarviot osamäärärahoiksi ja osatuloarvioiksi sekä asettavat tarkennetut tavoitteet tuotettaville palveluille ja seurantaunnisteille. Investointiosa jaetaan eri hankkeille ja kohteille hankesuunnitelmalla.

1.2 Talousarvion käyttösunnitelman laatimisen velvoite

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden mukaan toimielimien on laadittava tehtäväalueille talousarvioon perustuvat käyttösunnitelmat.

1.3 Talousarvion käyttösunnitelman sitovuus

Toimielinkohtaiset sitovuustasot on vahvistettu talousarvion käyttötalousosassa hallinnon ja palvelujen järjestämistä ja tuottamista varten. Investointien osalta sitovia määrärahoja ovat toimielimelle myönnetty investointien nettomäärärahat. Mikäli määrärahojen tai investointien suunniteltu käyttö muuttuu merkittävästi talousarviovuoden aikana, on toimielimen tehtävä käyttösunnitelman muutos (toimielimen palvelualueiden väliset muutokset saatettava toimielimen päätettäväksi).

1.4 Talousarvion käyttösunnitelman seurannan aikataulu

Päivä/määräaika	Tehtävä	Selite
17.2.2020	Kuukausiraportti	Tammikuun toteuma raportoitavissa
16.3.2020	Kuukausiraportti	Helmikuun toteuma raportoitavissa
17.4.2020	Kuukausiraportti	Maaliskuun toteuma raportoitavissa
18.5.2020	Kuukausiraportti	Huhtikuun toteuma raportoitavissa
15.6.2020	Kuukausiraportti	Toukokuun toteuma raportoitavissa
15.7.2020		Kesäkuun toteuma raportoitavissa
17.8.2020	Kuukausiraportti	Heinäkuun toteuma raportoitavissa
21.8.2020	Osavuosikatsaus	Osavuosikatsaus 1-6 kk toimielimissä
31.8.2020	Osavuosikatsaus	Osavuosikatsaus 1-6 kk kaupunginhallituksessa
7.9.2020	Osavuosikatsaus	Osavuosikatsaus 1-6 kk kaupunginvaltuustossa
15.9.2020	Kuukausiraportti	Elokuun toteuma raportoitavissa
15.10.2020	Kuukausiraportti	Syyskuun toteuma raportoitavissa
16.11.2020	Kuukausiraportti	Lokakuun toteuma raportoitavissa
15.12.2020	Kuukausiraportti	Marraskuun toteuma raportoitavissa
5.2.2021		Joulukuun toteuma raportoitavissa
19.3.2021	Tilinpäätös	Tilinpäätös 2020 toimielimissä
30.3.2021	Tilinpäätös	Tilinpäätös 2020 kaupunginhallituksessa
14.6.2021	Tilinpäätös	Tilinpäätös 2020 kaupunginvaltuustossa

Taulukko 1. Talousarvion ja käyttösunnitelman seurannan aikataulu

2. Toimielimen käyttösunnitelma

2.1 Toimielimen perustehtävät

Kuntalain 38 §:n mukaisesti kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallituksen tulee: 1) vastata kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta; 2) vastata valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta; 3) valvoa kunnan etua ja, jollei hallintosäännössä toisin määrätä, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa; 4) edustaa kuntaa työnantajana ja vastata kunnan henkilöstöpolitiikasta; 5) vastata kunnan toiminnan yhteensovittamisesta; 6) vastata kunnan toiminnan omistajaohjauksesta; 7) huolehtia kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Hallinnon toimialan tehtävänä on varmistaa, että kaupunkikonsernin yksiköt toteuttavat kaupunkistrategiaa ja toimivat koko konsernin kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Hallinnon toimialan tehtävä ulottuu kaupungin perusorganisaation lisäksi yhteisöihin ja säätiöihin, joissa kaupunki on omistajana tai joissa kaupungilla on määräysvalta.

Hallinnon toimiala johtaa, ohjaa, valvoo ja tukee koko kaupunkikonsernin strategisesta kehittämistä ja johtamista, valmistelee kaupunginhallitukselle ja valtuustolle kuuluvat asiat, avustaa luottamushenkilöorganisaatiota sekä vastaa kaupungin johtamisjärjestelmän toimivuudesta.

2.2 Toimielimen määrärahat

Määrärahat = toimintakate. Kaupunginvaltuuston 15.06.2020 § xx mukaisesti on toimielimelle päätetty vuodelle 2020 sitovat nettomääräraha (toimintakate) **-2 465 761 €**.

Toimielin	Keskus- vaalilautakunta	Toimielimet	Hallinto- ja tukipalvelut	Myynti- ja korvaustulot	Yhteensä
Toimintatuotot/tulot		3 200	691 918	9 800 000	10 495 118
Toimintakulut/menot	-4 000	-734 184	-12 222 695		-12 960 879
Toimintakate/jäämä	-4 000	-730 984	-11 530 777	9 800 000	-2 465 761

Taulukko 2: Toimielimen määrärahat

TOIMINTATUOTOT/TULOT (Sisältävät toimielimen myyntituotot, maksutuotot, tuet ja avustukset, vuokratuotot ja muut toimintatuotot).

TOIMINTAKULUT/MENOT (Sisältävät toimielimen henkilöstökustannukset, palvelujen ostot, aineet, tavarat ja tarvikkeet sekä vuokrat ja muut toimintakulut).

TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ (Toimintakate kuvaa toimintatuottojen ja toimintamenojen erotusta. Toimintakate kuvaa, kuinka paljon toiminnan kustannuksista jää katettavaksi verorahoituksella ja muilla rahoitustuotoilla.)

3. Käyttötalouden määrärahat

Kaupunginhallituksen käyttösunnitelma jakaantuu keskusvaalilautakunnan, toimielimien, hallinto- ja tukipalvelujen, kaupunginhallituksen myynti- ja korvaustulojen käyttösunnitelmiin. Kaikille edellä mainituille on omat määrärahansa.

3.1 Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta	Tilinpäätös	Talousarvio	Talousarvio
Vuosi	2018	2019	2020
Toimintatuotot	107 689	200 000	
Toimintakulut	-163 313	-375 738	-4 000
Toimintakate	-55 624	-175 738	-4 000

Taulukko 3: Keskusvaalilautakunta (sitovuustaso= toimintakate)

Kustannuspaikolle on varattu vaalien järjestämiseen ja vaaliaineiston säilyttämiseen tarvittavat määrärahat.

3.2 Toimielimet

Toimielimet	Tilinpäätös	Talousarvio	Talousarvio
Vuosi	2018	2019	2020
Toimintatuotot	54 765	4 000	3 200
Toimintakulut	-947 945	-1 004 000	-734 184
Toimintakate	-893 180	-1 000 000	-730 984

Taulukko 4: Toimielimet (sitovuustaso= toimintakate)

Kustannuspaikolle kirjataan kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen, nuorisovaltuuston, vammaisneuvoston, vanhusneuvoston, HYTE-jaoston ja erilaisten toimikuntien kokouspalkkiot, ansionmenetykskorvaukset, kokous- koulutus- ja matkakulut sekä mahdolliset toimintarahat.

3.3 Hallinto- ja tukipalvelut

Hallinto- ja tukipalvelut	Tilinpäätös	Talousarvio	Talousarvio
Vuosi	2018	2019	2020
Toimintatuotot	1 544 867	1 384 800	691 918
Toimintakulut	-13 011 026	-13 312 919	-12 222 695
Toimintakate	-11 466 159	-11 928 119	-11 530 777

Taulukko 5: Hallinto- ja tukipalvelut (sitovuustaso= toimintakate)

Hallinto- ja tukipalvelut- toimintayksikön yleisenä tehtävänä on tukea kaupungin ja kaupunkikonsernin strategista johtamista sekä demokraattista päätöksentekoa erityisesti kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen ja sen alaisten toimielinten sekä kaupunginjohtajan apuna. Hallinto- ja tukipalvelut toimii koko kaupungin organisaation asiantuntijaorganisaationa ja tuottaa kaupunginjohtolle, toimialoille ja toimielimille niiden tarvitsemat asiantuntija-, tuki- ja hallintopalvelut sekä tukee kaupunginjohtoa, toimialoja ja toimielimiä hallintosäännön mukaisten tehtävien täyttämässä. Hallinto- ja tukipalvelut - toimintayksikkö johtaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä sekä kaupunkistrategian suunnittelutyötä koko kaupungin osalta.

Sisäinen valvonta

Kustannuspaikka sisältää kaupunginjohtajan alaisuudessa toimivan sisäisen tarkastustoiminnan kulut.

Talous- ja kehittämispalvelut

Sisältää kaupunkistrategian valmistelun sekä sen toteutumisen seurannan ja arvioinnin koordinoinnin, hyvinvointi- ja terveyden edistämisen koordinoinnin ja raportoinnin, kehittämis- ja tutkimushankkeiden valmistelun ja arvioinnin, toimintaympäristötiedon, suunnittelu- ja ennakointitiedon tuottamisen ja analysoinnin taloussuunnittelu- ja laskentaprosessien ohjaamisen, talous-arvion ja tilinpäätöksen valmistelun ja täytäntöönpanon, keskitetyn taloushallinnon ohjauksen ja talouden seurannan, taloushallintopalveluiden tilaamisen Sarastia Oy:ltä. Palveluihin kuuluvat myös kaupungin maksuvalmiuden, laina- sekä sijoitussalkkujen sekä muiden rahoitustehtävien hoidon, toiminnanohjausjärjestelmän, liiketoiminnan ohjauksen sekä laskentatoimen kehittämisen, omistajapolitiikkaan ja pääoman hallintaan liittyvät kehittämis- ja valmistelutehtävät. Talous- ja kehittämispalvelujen kokonaisuuteen sisältyy maksuosuus verotuskustannuksiin.

Hallintopalvelut

Sisältää kaupungin päätöksentekoprosessin ohjaus ja valvontatehtävät, poliittisen päätöksentekojärjestelmän koulutuksen ja kehittämisen, monistus- ja toimistotarvikejakelupalvelut hallinnon vastuuyksiköille, johdon sihteeripalvelut, kaupungin edustustilojen hoidon- ja välitystoiminnan.

Lisäksi hallintopalvelujen tehtäviin kuuluvat asiahallinnan ja tietopalvelujen johtaminen, kehittäminen ja ohjaaminen; asiakirja- ja asiahallinta-järjestelmien käytön kehittämisen, suunnittelemisen ja ohjaamisen; arkistonmuodostuksen ja arkistotoimen suunnittelemisen, laatimisen ja ohjaamisen; kaupunginkirjaamon rekisteröinti- ja tietopalvelut; kaupungin päätearkistopalvelut. Hallintopalveluihin kuuluvat myös keskitetyt asiakaspalvelut (Osviitta) sekä lähetti- ja kuljetuspalvelut.

Hallintopalvelujen alaisuuteen kuuluvat kaupungin tietohallinnon kokonaisuuden kehittäminen, ohjaus ja asiantuntijapalvelut tietohallintoon ja ICT:n liittyvissä hankinnoissa ja sopimuksissa. Tietohallinto varmistaa organisaation johtamisen ja prosessien sekä ICT- järjestelmien yhteen toimivuuden julkishallinnon tietohallinto-mallin mukaisesti (tietohallintolaki (2011/634) sekä ICT palvelutuottajien johtaminen.

Laki – ja hankintapalvelut

Sisältää kaupungin lakiasioiden ja hankinnan määrärahat. Edelleen hallintopalveluiden tehtäviin kuuluvat kaupunginjohton ja yksiköiden lainopillinen neuvonta, lausuntojen antaminen ja oikeudenkäyntien hoitaminen sekä perintä- ja vakuutuspalvelut, vastualueeseen kuuluvien yhteis- ja palveluhankintojen hallinta ja kaupunkikonsernin hankintatoiminnan ohjaaminen ja kehittäminen sekä hankintakoulutuksesta vastaaminen

Viestintäpalvelut

Sisältää kaupunkikonsernin viestinnän, osallisuuden ja vaikuttamisen koordinoinnin sekä kaupunkimarkkinoinnin määrärahat.

Henkilöstöpalvelut

Sisältää henkilöstöjohtamisen kehittämisen, henkilöstövoimavarojen ohjauksen, palvelussuhdeasioiden ohjauksen ja ohjeistuksen, työhyvinvointiin ja työsuojeluun liittyvät valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävät, keskitetyn koulutus- ja henkilöstön kehittämistoimet, työterveyspalveluiden sekä palkkahallintopalvelujen tilaajatehtävät, henkilöstön edunvalvonnan, verkostokoordinaattoritoiminnan sekä keskitetyt turvallisuuteen – ja varautumiseen liittyvät määrärahat.

3.4 Kaupunginhallituksen myynti- ja korvaustulot

Myynti- ja korvaustulot	Tilinpäätös	Talousarvio	Talousarvio
Vuosi	2018	2019	2020
Toimintatuotot	11 049 811	9 300 000	9 800 000
Toimintakulut			
Toimintakate	11 049 811	9 300 000	9 800 000

Taulukko 6: Myynti- ja korvaustulot (sitovuustaso= toimintakate)

Kaupunginhallituksen myynti- ja korvaustuloihin kirjataan kaupungille tonteista saatavat vuokra- ja myyntivoittotulot, maankäyttösopimustulot, osakkeista saatavat myyntivoitot- ja tappiot sekä ne maahanmuuttaja- ja muut korvaustulot, joita ei kirjata toimialojen omiin toimintatuottoihin.

3.5 Kaupunginhallitus yhteensä

TEHTÄVÄ	Tilinpäätös	Talousarvio	Talousarvio
VUOSI	2018	2019	2020
KESKUSVAALILAUTAKUNTA			
Toimintatuotot	107 689	200 000	
Toimintakulut	-163 313	-375 738	-4 000
Toimintakate	-55 624	-175 738	-4 000
TOIMIELIMET			
Toimintatuotot	54 765	4 000	3 200
Toimintakulut	-947 945	-1 004 000	-734 184
Toimintakate	-893 180	-1 000 000	-730 984
HALLINTO- JA TUKIPALVELUT			
Toimintatuotot	1 544 867	1 384 800	691 918
Toimintakulut	-13 011 026	-13 312 919	-12 222 695
Toimintakate	-11 466 159	-11 928 119	-11 530 777
KH:N MYYNTI- JA KORVAUSTULOT			
Toimintatuotot	11 049 811	9 300 000	9 800 000
Toimintakulut			
Toimintakate	11 049 811	9 300 000	9 800 000
KAUPUNGINHALLITUS YHTEENSÄ			
Toimintatuotot	12 754 984	10 888 800	10 495 118
Toimintakulut	-14 120 136	-14 692 657	-12 960 879
Toimintakate	-1 365 153	-3 803 357	-2 465 761

Taulukko 7: Kaupunginhallituksen käyttötalous yhteensä

4. Investoinnit

Toimielimien sitovia määrärahoja ovat toimielimelle myönnetyt investointien nettomäärärahat. Tarkemmin omaisuuden hankinnasta ja myymisestä lausutaan talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa.

4.1 Maan hankinta- ja myynti

Maan hankinta ja myynti	Tilinpäätös	Talousarvio	Talousarvio
Vuosi	2018	2019	2020
Menot	-1 492 175	-2 000 000	-2 000 000
Tulot	144 390	1 800 000	1 600 000
Netto	-1 347 785	-200 000	-400 000

Taulukko 8: Maan hankinta ja myynti

Määräraha on tarkoitettu raakamaan ostoon. Tulot muodostuvat tonttien ja maa-alueiden myynnistä.

4.2 Osakkeet ja osuudet

Maan hankinta ja myynti	Tilinpäätös	Talousarvio	Talousarvio
Vuosi	2018	2019	2020
Menot	-974 152	-600 000	-300 000
Tulot	87 582		
Netto	-886 570	-600 000	-300 000

Taulukko 9: Osakkeet ja osuudet

Määräraha mahdollisiin yhtiöiden investointien rahoittamiseen esimerkiksi pääomasijoituksena.

4.3 Taidehankinnat

Maan hankinta ja myynti	Tilinpäätös	Talousarvio	Talousarvio
Vuosi	2018	2019	2020
Menot	-49 999	-50 000	-50 000
Tulot			
Netto	-49 999	-50 000	-50 000

Taulukko 10: Taidehankinnat

Määrärahalla täydennetään Taidemuseon kokoelmia.

4.3 Kaupunginhallitus yhteensä

Kaupunginhallitus yhteensä	Tilinpäätös	Talousarvio	Talousarvio
Vuosi	2018	2019	2020
Menot	-2 572 649	-2 650 000	-2 350 000
Tulot	231 972	1 800 000	1 600 000
Netto	-2 340 677	-850 000	-750 000

Taulukko 11: Kaupunginhallituksen investoinnit yhteensä

Vuosi 2018 sisältää edellä mainittujen (2 284 354 euroa netto) lisäksi kaupunginhallituksen investointiosasta maksettuja kaavoja ja selvityksiä yhteensä 50 119 euroa ja irtaimistohankintoja 6 204 euroa.

5. Taloutta ja toimintaa koskevat ohjeet ja säännöt

5.1 Lainsäädäntö, kansalliset suositukset ja periaatteet

Taloudenhoitoa ja sen järjestämistä ohjaavat kuntalain 13. luku, kirjanpitolaki ja -asetus, kirjanpitolautakunnan ja sen kuntajaoston antamat ohjeet sekä Jhs (Julkisen hallinnon suositukset) -suositus 199 kunnan talousarviosta ja taloussuunnitelmasta.

Kunnan ja kuntayhtymän taloutta koskevat säännökset on koottu kuntalain (410/2015) 110 - 120 pykälisiin. Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kukin toimielin omalla tehtäväalueellaan. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa, ja että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Kirjanpito tulee järjestää siten, että sen avulla voidaan seurata talousarvion toteutumista tilinpäätöksessä laadittavassa talousarvion toteutumisvertailussa (KuntaL 113 §). Toisaalta talousarviossa noudatetaan kirjanpidon suoriteperustetta määrärahan ja tuloarvion ottamisessa talousarvioon. Kirjanpitoikäntö ohjaa näin menon ja tulon merkitsemistä talousarviossa ja sen toteutumisvertailussa. Talousarviossa käytetään käsitteitä meno tai tulo kaikista taloustapahtumista.

Talousarviossa menoa käytetään yleiskäsitteenä tarkoittaen talousarviovuodelle jaksotettujen toimintamenojen lisäksi myös muuta rahankäyttöä muun muassa investointimenoa, lainanlyhennyksiä, antolainausta sekä peruspääoman lisäystä. Talousarviovuodelle jaksotettuja tuloja ovat esimerkiksi verotulot, valtionosuudet, maksu-, myynti- ja muut toimintatulot, korkotulot ja muut rahoitustulot sekä lainanotto.

Yksi keskeisimpiä kuntalakiuudistuksen tuomia talousarvion sisältömuutoksia on, että ”Talousarvion on toteutettava kuntastrategiaa eli talousarviotavoitteet on johdettava kuntastrategiasta.”

Asetettavat tavoitteet kohdistuvat olennaisiin toimintoihin ja ohjaavat kehittämään toimintatapoja ja siten parantamaan toimintojen tuloksellisuutta. Talousarviossa asetettavien tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä.

Toiminnan tavoite on talousarviossa kaupunginvaltuuston tehtäväkohtaisesti asettama määrärahan käyttötarkoitusta, palvelutuotannon määrää tai laatua tai toiminnan kehittämistä ohjaava tavoite. Kaupunginvaltuusto päättää talousarvion käsittelyn yhteydessä, mitkä tavoitteista ovat sitovia. Muut tunnusluvut esitetään perusteluina. Talousarvion toteutumista seurattaessa seurataan myös näiden mittareiden kuvaamien toimintojen toteutumista.

5.1.1 Resurssien jako tehtäville ja hankkeille

Budjettirahoitteisessa toiminnassa budjetoinnin tärkein tehtävä on verorahoituksella koottujen tulojen jakaminen määrärahoina eri tehtäville. Kohderahoitteisessa toiminnassa, jossa rahoitus perustuu suoritteiden myynnistä saataviin tuloihin, ovat tulonodotukset menojen budjetoinnin lähtökohtana.

Tavoitteiden sitominen resursseihin Kuntalain 110 §:n mukaan tavoitteet tulee sitoa niihin osoitettuihin voimavaroihin. Tämä tarkoittaa, että talousarviossa osoitetaan toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Toisaalta tavoitteiden tehtävänä on osoittaa, mitä vaikutuksia varojen käytöllä

on tarkoitus saada aikaan. Määräraha on valtuuston toimielimelle antama, euromäärältään ja käyttö-tarkoitukseltaan rajattu valtuutus varojen käyttämiseen määrättyjen tavoitteiden toteutumiseksi. Tuloarvio on vastaavasti valtuuston toimielimelle asettama tulotavoite, joka on sidottu kunnan palvelutavoitteisiin ja niiden toteuttamiseen tarvittaviin menoihin. Tavoiteasettelun ja budjetoinnin yhdistäminen on vaativa tehtävä. Erityisesti se on sitä asiakaslähtöisten tavoitteiden budjetoinnissa.

5.1.2 Tasapainoperiaate

Kuntalaki velvoittaa kuntaa huolehtimaan tulorahoituksen riittävydestä ja maksuvalmiuden säilyttämisestä. Suunnitellun toiminnan ja hankkeiden on oltava realistisia suhteessa käytettäviin varoihin. Taloussuunnitelmassa on esitettävä yksilöidyt toimenpiteet edellisiltä tilikausilta kertyneen tai kuluvalta tilikaudelta kertyvän alijäämän kattamiseksi. Muodollista tulojen ja menojen tasapainottamista vuositasolla ei kuitenkaan edellytetä. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Kuntalain 110 §:n säännös alijäämän kattamisvelvollisuudesta koskee myös kuntayhtymää. Kunta, jonka kuluvan vuoden tasearvio on ylijäämäinen, voi sen sijaan tehdä alijäämäisen taloussuunnitelman. Suunnitelman alijäämäisyys ei kuitenkaan saa olla suurempi kuin talousarvion laadintavuoden tasearvion mukainen kertynyt ylijäämä.

5.1.3 Brutto- ja nettoperiaate

Bruttoperiaate tarkoittaa, että menot ja tulot budjetoidaan erikseen määrärahoina ja tuloarvioina. Menettely on perusteltu silloin, kun tehtävä rahoitetaan pääsääntöisesti verorahoituksella. Myös silloin, kun tehtävän menot eivät riipu siihen kohdistuvista tuloista, on bruttoperiaate ensisijainen, vaikka tulojen määrä olisi merkittävä. Nettoperiaate tarkoittaa, että talousarviossa sitovuus määrätään nettomääräisesti tulojen ja menojen erotuksena.

5.1.4 Suorite- ja realisointiperiaate

Menojen suoriteperiaate tarkoittaa, että talousarvioon ja -suunnitelmaan otetaan varainhoitovuoden aikana vastaanotetuista tuotannontekijöistä aiheutuvat tulot ja muut sellaiset menot, joiden suorittamiseen kunta on varainhoitovuoden aikana sitoutunut. Tulojen realisointiperiaate tarkoittaa, että talousarvioon ja -suunnitelmaan otetaan varainhoitovuoden aikana suoritteiden luovuttamisesta aiheutuvat ja muut lopullisesti kunnalle kuuluvat tulot.

5.1.5 Täydellisyysperiaate

Täydellisyysperiaatteen mukaan talousarvioon on otettava kunnan rahan käyttö ja rahan lähteet kokonaisuudessaan. Tiedossa olevia menoja tai tuloja ei voi jättää talousarviosta pois. Täydellisyysperiaatteen mukaan myös kunnan eri tehtävien sisäiset ostot ja myynnit otetaan talousarvioon, vaikka niihin ei suoraan liittyisi rahan käyttöä.

5.1.6 Kehysbudjetointiperiaate

Valtuustolla on laaja harkintavalta päättää talousarvion määrärahakokonaisuuksista. Pääsääntöisesti määräraha asetetaan tehtäväkohtaisena siten, että toiminnan tavoitteet ja niiden saavuttamiseen varatut varat ovat yhdistettävissä talousarviossa. Talousarvion kehysajattelussa voidaan myös esimerkiksi lautakunnalle tai kokonaisuudelle palvelualueelle osoittaa kokonaismääräraha useiden eri tehtävien hoitamiseen.

5.2 Kaupungin hallintosääntö

Hallintosäännön 63 §:n mukaan kaupunginhallitus hyväksyy suunnittelukehukset ja talousarvion laadintaohjeet. Toimielimet laativat talousarvioehdotuksensa. Valtuusto hyväksyy talousarviossa toimielimelle sitovat tehtäväkohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa talousarvioon brutto- tai nettomääräisenä.